

НАША НИВА

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА З РЫСУНКАМІ

Выходзіць што тыдзень рускімі і лацінскімі літэрамі.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Віленская вуліца, д. № 20

Цэна з перасылкай і дастаўкай да хаты: на 1 г.—2 р. 50 к., на 6 мес. — 1 р. 25 к., на 3 м.—65 к., на 1 мес. — 25 к. За границай: на 1 г. — 4 р., на 6 мес. — 2 р., 3 мес. — 1 р. Перэмена адрэсу — 20 кап.

Эміграцыя у Амэрыку.

Параходы і жалезныя дарогі развозяць тавары ўсюды, дзе іх могуць купіць. Так сама рабочая сіла з развіцьцем капіталізма зрабілася таварам, каторы прыбывае туды, дзе больш плацяць за яго. Ад нас выежджаець шмат рабочай людзкой сілы у Злучэныя Штаты Паўночнай Амэрыкі, дзе заробтак у 5—10 разоў большы ад нашаго; там нашы беларусы, не прывыкшыя да раскошнаго жыцьця, за 2—3 гады ўжо складаюць капітал і варочаюцца да сваіх родных вёсак з «Амэрыканскімі грашыма». Можна сказаць, што найменш тры чверці нашых мужыцкіх капіталоў—гэта з Амэрыкі.

Колькі амэрыканскіх грошэй у Беларусі, палічыць акуратне цяжка. У зберэгацельных кассах на почтах у Беларусі разам с Ковенскай губ. у 1909 г. лежало 57 мільёноў руб. ды ешчэ у банках 32 міл. руб.;—разам 90 мільёноў руб. У аднэй Віленскай губ.—38 міл. руб.; з гэтых грошэй 5 міл. р. належыць землеробам, а з іх ня менш 3—4 міл. руб. «амэрыканскіх». Усяго такіх грошы ад прадажы сваей працы ў Амэрыцы на нашу думку у Беларусі будзе каля 30 міл. руб.

Колькі грошы што-год прыходзіць з Амэрыкі да нас?

Беларусь разам с Ковенск. губ. дастае грошэй почтай на 20 мільёноў руб. больш як выслала (1909 г.) Адна Віленская губэр-

ня дастала сьвежых грошы 5 с палавінай міл. руб. Значная частка гэтых грошы будзе з Амэрыкі. Так, напрыклад, праз адзін банк у Слуцку перасылаюць у год каля 150.000 руб.; у гор. Радашковічы ў 1910 г. прышло почтай з Амэрыкі 29.000 руб., а ляжыць у Радашковічах у зьберэгацельнай кассе пры почце 50.000 р. У тые-ж Радашковічы прыходзіць шмат грошэй ешчэ праз Лібаўскіе канторы і банчкі, мінаючы почту.

Сколькі беларусоў выехалі і выезджае у Амэрыку?

Міністэрства праз земскіх начальнікоў збіраюць недаўна аб гэтым матэрыялы, але гэтыя матэрыялы так сабраны, што даведацца з іх нічога акуратне нельга. І ня дзіва. У нас найчасьцей едуць у Амэрыку без загранічных пашпартоў; але некаторыя выбіраюць з воласьці унутрэні пашпорт, каб даехаць без перашкоды да граніцы, а там пераскочуць як-небудзь граніцу і з Гамбурга выезджаюць параходам у Амэрыку.

Мы палічылі, што з адной Радашкоўскай воласьці (Вілейск. пав.) к 1 январа 1911 г. выехалі у Амэрыку:

з вёсак мужчын і кабет	126 душ.
Мешчан хрысціян г. Радашковіч	52 душ.
Мешчан жыдоў	488 душ.

Усіх разам . . . . . 666 душ.

У гор. Радашковічах жыцелёў	2411 душ.
у воласьці	7300 душ.

разам . . . . . 9711 душ.

Значыць, на 100 душ людзей 7 душ у Амэрыцы. (7 процен.). А павэдлуг слоў аднаго адміністратара, с Троцкаго павету у Амэрыку выехалі дзесятая частка людзей (10 проц.). Уся Віленская губ. мае 147 воласьцей, а ва ўсёй Беларусі 1008 вол.; колькі выехалі у Амэрыку усяго, акуратне не палічыўшы, ня можэм сказаць. Можэ нашы карэспадэнтны кам памогуць падлічыць пазней.

Як мы відзім, справа выезду у Амэрыку беларусоў мае вялізнае значэньне для эканамічнага жыцьця нашага краю. Беда толькі ў тым, што «амэрыканскіе» грошы ня могуць зрабіць таго, каб і ў нашым краю завяліся фабрыкі, заводы, каб сельская гаспадарка так бы паднялася, што больш народу магло-бы пракарміцца тут, на мейсцы. А то цяпер дык найлепшыя, найбайчэйшыя сілы уцекаюць ад нас шукаць шчасьця на край сьвету. Адны з іх зарабляюць, другіе церпяць муку у Амэрыцы, але толькі шчаслівейшыя папраўдзі знаходзяць там долю.

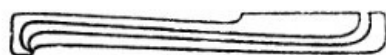
Беда ешчэ і ў тым, што ніхто не звертае увагі—ні адміністрацыя, ні «дэпутаты» ад нашага краю—на варункі, ў якіх адбываецца эміграцыя. Варункі выхаду у Амэрыку (эміграцыі) надта цяжкія. Першае—гэта тое, што дастаць загранічны пашпарт дарага каштуе—15 руб. на поўгода, а каб яго дастаць, для гэтаго патрэбны доўгія фармальнасьці, шмат цяганіны і часу.—Дзеля таго у нас едуць усё найбольш без паспарта,—як кажучь, неза-

конным спосабам. Гэтым займаюцца асобныя агенты, і ёсць цэлая арганізацыя. Пераход праз граніцу абходзіцца кожнаму чалавеку 50—70 рублёў, рублёў 20 каштуе дарога да Гамбурга, Штэціна, а рэшта 40—50 руб. ідзе на пашпарт загранічны, але ня спосаб без яго абыйсціся, і гэтыя грошы расходзяцца па сотнях кішэнёў. Напрыклад, толькі за перавоз праз граніцу пагранічныя жыццелі бяруць па 15 руб. з галавы.

Першай рэформай эміграцыі павінно быць тое, каб загранічныя пашпарты выдаваліся з воласьці, як у Царстві Польскім з гмін, ды і дарма і каб эмігрант у Амэрыку з самага свайго дому аж да Амэрыкі быў пад апекай гасударства і земскага самоупраўленьня, бо ён дабывае грошы для свайго краю. А у Амэрыцы павінны быць хаўрусы беларусоў, як гэта робяць, напрыклад, галіцкія русіны. Потым трэба завясьці па мястэчках курсы англіцкай мовы для ўсіх людзей, што збіраюцца выехаць у Амэрыку. Пры такіх парадках цэлыя хмары розных крукоў не абшчыпывалі бы эмігрантоў у Эўропі і Амэрыцы.

А. Ёласоў.

Аб стацьці пана С. у „Новом Времени“ і „аб беларускіх“ Солоневічах.

У № 12653 „Нов. Врем.“ нейкі пан С пішэ з Вільні данос на „Нашу Ніву“, каторую бытцым выдаюць „чыстокроўныя палякі“ за польскіе грошы“, гэтыя „чыстокроўныя палякі“ убіраюцца у беларускіе сьвіткі, пяюць беларускіе песьні“.. адным словам, такіе гады, што беда! А як пачнуць ешчэ паміж сабой гукаць „па хам“

ску“, значыць, па беларуску, дык толькі такі хітры чэлавек, як пан Солоневіч, разбярэ, што гэта палякі. Інакш і ня можэ быць, добрыя людцы: вось чытаюць яны „Нашу Ніву“, вядуць гутарку па беларуску, а каб ешчэ ашукаць „Б’лоруск. Жизнь“, дык танцуюць лявоніху. Адным словам, губяць гэтыя „чыстакроўныя палякі“ ня толькі ўсю Беларусь, перэварачываючы яе на Польшчу, але самае глаўнае, што губяць пана Солоневіча, яго „Б’лоруск. Жизнь“ а солоневічэскае „беларускае обчэство“,—проста рэжуць без нажа.

Дасталі Солоневічы зьвінячаго мацунку ад „Національнага саюза“. Кажуць: „Дайце нам толькі трохі рублёў, дык заложым газэту, у 3 дні зваюем польшчыну, збярэм усіх—да аднаго—беларусоў да сябе, зробім „беларускі клюб“. Ды ці ня можна ешчэ, паночки, закрыць „Вилен. В’стникъ“, бо хаця гэта і правіцельственая газэта, але яна саўсім ня ўмее ваеваць з націямі: пішэ усё аб каналізаціі, — а тым часам польская інтрыга і „беларускі сэпаратызм“ ад спакойнаго жыцьця брэхі сабе загадалі. А тутакі ешчэ беларуская інтэлігенція такая дурная, што зусім не трымае за „беларусоў“. Але дайце нам 3 дні тэрміну і трошкі.. саўсім нямнога.. грошэй, бо хаця гэта і патрыотычная, і сьвятая, і вялікая справа, але дарма.. дарма.. бачыце, мы не прывыкшы“.

„Аб тым, што я два гады таму назад у Маскве гвалту крычаў, што палякоў трэба скрозь пусьціць у Беларусь у земствы, бо яны „абразованы“, ня то што мужыкі-лапатнікі,—выбач мне, пане „Національны Саюз“! Бачыце, выйшла у мяне абмылка: як я прыехаў у Маскву на зьезд акцябрыстоў, а яны ўсе масквічы-кацапы, а не „ісконі рускіе“; неяк яны ня любяць ваеваць ды прыціскаць націі і чужыя веры, вядома „расейцы“,—дзеля таго я і пабаяўся ляць, а так трохі падхваліў „палячкоў“. А цяпер хай я ні зыйду з гэтаго мейсца, калі якому акцябрысту руку падам! Хай яны згараць з іх „левай“ праграмай,—цяпер я перэкідваюся на век у „націоналісты“. Ура, „Національны саюз“! Вон акцябрыстоў!..

Больш меньш такіе былі хрэзьбіны солоневічоў у „націоналісты“.

І 15 студня 1911 года загрымеў гром, гром Солоневіча і поў года ужо бьець у бубны ловіць польскую інтрыгу, „ратуе“ край, гудзіць, трашчыць, плачэ, заве да сябе беларускую інтэлігенцію, закладывае на паперы „клюб“, — а усё-ткі тымчасам „воз і ныве там“, як сказаў расейскі дзядзька Крылов.

Ізноў польская інтрыга, ці лепей дзьве польскіе інтрыгі («Kurjer» і «Goniec») злучыліся у вадну хэўру і вухам не вядуць ды нават не атказываюць „Б’л. Жизнь“, як бы яе і не было.

Глаўная „беда“ у тым, што Солоневічы пасылаюць дарма беларускай інтэлігенціі сваю газэту, а выпісываць тые за грошы нізашто ня хочуць, — «каб іх ліха»! Нават валасныя пісары і тые толькі нагамі перэбіраюць, а падпіскі ня шлюць..

Аднак у клюб, хоць і левай рукой, але запісаліся такі два старыя дзяды і адна чарнільная душа!—Хоць наймай членоў!

Прыходзіць беда на Солоневічоў!

А тут ешчэ каб падражніць солоневічоўскі „беларускі клюб“, нейкі «беларускі музыкальна-драматычны кружок» зрабіў маёўку 5 юня, з беларускімі песнямі і лявоніхай. Солоневіч, як даведаўся, дык аж збялеў: „Выперэдзілі мяне, «прадацелі», «чыстокроўныя палякі», «польскія холопы»! (глядзі № 117 «Б'ёлор. Жызні»). Каб іх трасца, што мне цяпер паказаць Меншыкову і гр. Бобрынскаму, — а дурная „беларуская“ інтэлігенцыя, хоць і тысячы яе, але ня цэніць яна маеі працы і майго слова ды ідзе на пагібель сваю за «прадацелямі», толькі мае 2 дзяды, як мур стаяць за мяне Пачешалі ешчэ мяне пара літоўскіх «зуброў»—націоналістоў; прыйшлі і кажуць: «Мы націоналісты, вы націоналісты ды ешчэ як бы і начальство,— Ну дык абыймемся!» Толькі, бачыце, прасілі яны нічога не казаць літоўцам да пары, бо вядома „літвіны, як ліны“: «хоць мы і сіваватые—кажуць яны — але мы самыя маладые зубры (праф. Філевіч нас толькі што аблізаў)».

.....
А па нашаму была-б беда, каб у „Національным Саюзе“ быў рэвізор, як сэнатар Нэйгарт зразумеў-бы ён, што пустую справу завялі ў Вільні ды дарма выкідаюць грошы...

А. Ё.

Якая палітыка патрэбна для Беларусі?

У трэйцьцяй Гас. Думе, як толькі заходзіць мова аб нашым краю, то ён неяк лічыцца асобным напрыклад, земскае самоупраўленьне да нашага краю уводзіцца з агранічэньнямі, унівэрсытэту у Вільні ня можна аткрыць; па новаму закону даюць правы гарадам і земствам адкрываць курсы розных навук, але па просьбе дэп. Павловіча ад Мінска, у 9 заходніх губэрніях гэтаго права ня будзе, адным словам, выглядае, як бы 9 заходніх губэрній нейкі пасынак, каторы можэ перабыць і так, без культурных усстройства. Так званыя рускія „націоналісты“ кажуць, што гэты усе агранічэньня трэба рабіць для карысьці нейкай „рускай гасударственнай ідэі“, каторую яны разумеюць па свому. Але „націоналісты“ крэпка памыляцца, думаючы, што сілай можна павярнуць жыцьцё края на свой капыл. Выходзіць як раз наадварот, за 4—5 гадоў моцнай „національнай“ палітыкі, усе „інародцы“ так умацовываюцца і хварабліва трымаюцца і бароняць свае „національныя інародчэскія справы, як ніколі. Калі прыціскаюць, то людзі гатовы ісьці на мукі, але нават пядзі сваей справы ня уступаць, толькі урастаюць у яе ешчэ больш і сэрцам і душой. Ад усіх гэтых палітык край калечыцца і на можэ добра развівацца. А калі не даюць культурных арганізацый, як самоупраўленьне, то усе патрэбы здаваліваюцца хаця і па малу саматугам, самімі жыцелямі, бо ім астаецца толькі лічыць на свае сілы; што убеш то і уедеш!

Так і жывець нейкім калечэным жыцьцём наш край. Тутэйшая адна „руская“ палітыка, другая польская, проціў каторай вядуць вайну „націоналісты“, а беларусам выходзіць: «паны дзяруцца у мужыкоў чубы трэшчаць». Выглядае, што наш край і Літва ніколі ня выбяруцца з балота нейкіх національных сварак, «мудрых» рахункоў нанятых і не нанятых «патрыотоў», каторым можэ нават і карысна такая палітыка.

А ёсць адзін прости сэкрэт для края, дзе ёсць пяць нацый: беларусы, літоўцы, расейцы, палякі, жыды; трэба ім усім даць правы развівацца вольна, не накідаючы ім гвалтам таго, чаго яны ня хочуць, і кожная нація каб шанавала правы другой. Тады наш край зробіцца счасьлівым і высока падыймецца. Гэтаго павінны

дзержацца усе дэмакраты, каторым баліць сэрца за нашу бацькоўшчыну гэто павінны праводзіць у жыцьцё усюды і заўсягды. Наш ціхі і працавіты народ беларускі цярпліва і сумленна на практыцы гэто робіць. Калі часамі дзе выпадкова і паказываецца ненавісьць да чужой націі, веры, то за гэта трэба дзякаваць цёмным сілам, каторыя сваімі газэткамі і лісткамі сеюць зло. На практыцы гэта думка роўных правоў усім паціям адразу дае добры ураджай. Напрыклад, у Вільні калі робіцца якое бы то ні было таварыство, каторао мае на мэці карысьць краю, то бяруць па роўну прэдаўнікоў ад усіх націй: беларусоў, расейцоў, літвіноў, палякоў і жыдоў. І выходзіць проста дзіва! Адразу справа шывка развіваецца, усе дружна працуюць для краю і нікому німа крыўды і кожын працуе шчыра, бо ведае, што яго нацiональную душу ніхто не калечыць. Кожын расеец, паляк, жывд, нават гатоў сам паступіцца на старану глаўным народнаеццям краю беларусам, літоўцам. А папрабуйце жывасілам яго да гэтаго змусіць, дык кожын зараз стане на дыбы і замкнецца у сваей хаці.

Ніхай жэ усе людзі, што любяць сваю старую бацькоўшчыну, і чуюць па сабе грамадзянскую павіннасць стараюцца вывесці яе жыцьцё на роўную дарогу, цвёрда стуючы за усё сваё нацiональнае багацьце, і разам с тым шануюць і чужую нацiональнасць і прызнаюць іх правы. Толькі адна такая палітыка годна для Беларусі.

А. Ё.